

琉球大学学術リポジトリ

Kan phicharana thang luak kan phatthana samrab
prathet thai (タイ文)

メタデータ	言語: 出版者: 琉球大学法文学部 公開日: 2009-11-20 キーワード (Ja): キーワード (En): 作成者: Suzuki, Noriyuki, 鈴木, 規之 メールアドレス: 所属:
URL	http://hdl.handle.net/20.500.12000/13308

การพิจารณาทางเลือกการพัฒนาสำหรับประเทศไทย
กรณีศึกษา หมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลศรีวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย โนริยุกิ ซูซูกิ
(NORIYUKI SUZUKI)

คำนำ

ตั้งแต่วันที่ 3 - 8 สิงหาคม พ.ศ. 2532 รศ. สุวิชัย ห้วยแก้ว ผู้บรรยายและสอนวิชา "Sociology of Development " ในระดับปริญญาโท จากภาควิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมกับผลิตจำนวน 5 คน รวมทั้งผู้เขียนด้วย ได้เดินทางไปวิจัยหมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลศรีวิชัย จังหวัดลำพูน ในหัวข้อเรื่อง " ชุมชนหมู่บ้านท่ามกลางกระแสการพัฒนาคู่ขนานใหม่ กรณีบ้านทุ่งยาว ต.ศรีวิชัย อ.เมือง จ.ลำพูน "

นอกจากนี้ คณะวิจัยมีโอกาสดำเนินการร่วมเสวนา เรื่อง " อิทธิพลของการพัฒนาไปสู่ประเทศคู่ขนานใหม่ต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ในจังหวัดลำพูน " จัดโดย สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2532

ปัจจุบัน การก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือทางทิศเหนือของ จังหวัดลำพูน บนทางหลวงที่ 11 ซึ่งเชื่อมต่อระหว่าง จังหวัดลำพูน กับ จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่รวมทั้งเขต 1,780 ไร่ ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานในระหว่างก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือประมาณ 1,500 คน และ คาดว่าอาจจะมีการจ้างแรงงาน 15,000 - 20,000 คน โดยประมาณในอนาคต

หมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลศรีวิชัย ตั้งอยู่ห่างจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ 15 - 20 กิโลเมตร และห่างจากทางหลวงหมายเลข 11 ประมาณ 3 กิโลเมตร ตามข้อมูลในปี พ.ศ. 2530 ในหมู่บ้านประกอบด้วยครัวเรือนจำนวน 220 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 916 คน ⁽¹⁾

(จากการสอบถามชาวบ้านทราบว่าขณะมีครัวเรือนเพิ่มขึ้นรวมทั้งสิ้น 240 ครัวเรือน) พื้นที่เกษตรกรรมในหมู่บ้านมี 2,350 ไร่ และ 99% ของพื้นที่ทั้งหมดถือครองโดยชาวบ้าน ในหมู่บ้านทุ่งยาว โดษเฉลี่ยอัตราการถือครองที่ดินต่อหนึ่งครัวเรือนเท่ากับ 10 ไร่โดยประมาณ อย่างไรก็ตาม ชนพื้นถิ่นที่ถือครองกรรมสิทธิ์อยู่ในหมู่บ้านจำนวน 40 หลังคาเรือน หากเปรียบเทียบกับบริเวณข้างเคียงแล้ว หมู่บ้านทุ่งยาวมีที่ดินที่เพียงพอ และ มีน้ำอย่างเหลือเฟือสำหรับการเพาะปลูก จนมีคำพูดของชาวบ้านเปรียบเปรยว่า " หากมีที่ดินสักเพียง 5 ไร่ ก็ไม่ต้องห่วงเรื่องปากท้อง " (ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ชาวบ้านอุทิศทั้งกำลังกายและใจเพื่อรักษาต้นน้ำมาโดยตลอด) ผลผลิตหลักได้แก่ ข้าว ลำไย ผัก เป็นต้น

⁽¹⁾ แบบ กชช.2ค. 2530 (เอกสารโรเนียว) ชรรณศาสตร์มหาวิทยาลัย

สาเหตุของการเลือกหมู่บ้านทุ่งขาว เพื่อให้เป็นกรณีศึกษา สืบเนื่องจากว่าหมู่บ้านทุ่งขาวได้
รับการสนับสนุนจาก WCARRD (Thai NGO Committee on Agrarian Rural
Development) ทั้งยังพยายามพึ่งพาตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้ว ชาวบ้านได้ริเริ่ม
การดูแลรักษาต้นข้าวป่า 60 ไร่ เป็นครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2466 เป็นต้นมาเพื่อรักษาต้นข้าวและ ได้
ขยายพื้นที่ป่าซึ่งถือเป็นที่ตั้งสาขาวาระเป็น 1,800 ไร่ โดยร่วมมือกับคุณ แจ เป็นที่รู้จักกันเป็น
คนต่างถิ่นในประเทศไทย ⁽²⁾

การสนับสนุนของ WCARRD เพื่อการพึ่งพาตนเองได้แก่ การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรของ
ชาวบ้าน การให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้านนาชาจน การอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ
ทางด้านสังคม โครงการในหมู่บ้านจะไม่ถูกกำหนดโดย NGO อย่างเด็ดขาด หากแต่จะให้ความ
สำคัญกับชาวบ้านเป็นหลักในการดำเนินโครงการต่าง ๆ NGO เพียงเสนอแนะความคิดเห็นอย่างสุด
ความสามารถ และ สนับสนุนทางด้านกำลังเงินในขอบเขตอันจำกัดเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าชาวบ้าน
ในหมู่บ้านทุ่งขาวมีประสบการณ์ในการดูแลรักษาป่ามากกว่า 60 ปีนี้เอง

ก่อนการสัมมนาในวันที่ 5 และวันที่ 7 เดือนสิงหาคม ที่ประชุมของหมู่บ้านได้มีการเสวนาถึง
ถึงเรื่องผลของของการพัฒนาของตนเองจะเป็นอย่างไร ประเด็นหลักคืออะไร โดยผู้เข้าร่วม
เสวนา ประกอบด้วยหลายฝ่ายด้วยกัน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำของชาวบ้าน
พัฒนาการจากกระทรวงมหาดไทย รศ. สุริยชัย หวียนต์แก้ว ฝ่าวิชากร และ ผู้เกี่ยวข้องอีกหลาย
คนจาก NGO รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้วย

จากการเสวนาในครั้งนี้ ผู้เขียนตระหนักว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่งขาวให้ความสนใจอย่าง
มากเกี่ยวกับ ผลกระทบจากการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผลกระทบ
จากการเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมการผลิตนั่นเอง

ดังนั้นได้นำจากประสบการณ์ของการเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมผลิตหลังสงคราม โลกครั้งที่
2 ของประเทศญี่ปุ่นมาบรรยายเพื่อเป็นอุทาหรณ์

เมื่อผู้เขียนได้เข้าไปสัมผัส และ ร่วมรับรู้กิจกรรมและความเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านทุ่งขาวความ
สนใจของผู้เขียนต่อหมู่บ้านทุ่งขาวเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ผู้เขียนได้เข้าร่วมสัมมนาและทำการ
วิจัยในวันที่ 3 - 8 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2532 และเดินทางไปวิจัยอีกหลายครั้งในไม่ช้าก็กัน
เมื่อวันที่ 20 - 23 ตุลาคม รวมทั้งได้เข้าร่วมสัมมนากับชาวบ้านจากหมู่บ้านทุ่งขาวที่กรุงเทพระ
ศีกษาคณา นอกจากนี้แล้ว ตั้งแต่วันที่ 14 - 16 มกราคม พ.ศ. 2533 ผู้เขียนมีโอกาสร่วมประชุม
กับชาวบ้านทุ่งขาวเพื่อนำเสนอผลการวิจัย และแสดงทัศนะของผู้เขียนให้ปรากฏ

บทความนี้ได้นำหมู่บ้านทุ่งขาวเป็นกรณีศึกษาในหัวข้อเรื่อง การพึ่งพาตนเองในชนบทและกระ
บวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ว่าจัดอยู่ภายใต้ทิศทางของกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเป็นประเทศ
อุตสาหกรรมใหม่หรือไม่ จะเห็นแนวทางการเลือกการพัฒนาได้หรือไม่ ดังจะได้กล่าวในบทต่อไป

⁽²⁾ รายงานพิเศษ " ทุ่งขาว : 66 ปีแห่งจิตสำนึกของการรักษาป่า " จุลสารหมู่บ้าน กรกฎาคม 2532

ประเด็นปัญหา

ในกรณีการวิเคราะห์หมู่บ้านทุ่งฮ้าว จึงมีอาจละเลยการกล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลง
เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศไทย และผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นแก่คนไทยในเบื้องต้น

ในปี 2531 ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราประมาณ 10% ต่อปี
ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ
(โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น) และการส่งเสริมการรวมอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งเป็น
สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาค (หรือช่องว่าง) ระหว่างเมืองกับชนบทโดยเฉพาะ
กรุงเทพฯ กับชนบทอื่น ๆ ชายชนตัวใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะส่งเสริมการพัฒนาด้าน
อุตสาหกรรมในชนบทเพื่อขยายขนาดช่องว่างลงแล้วก็ตาม นิคมอุตสาหกรรมใหม่จึงมักจะถูก
สร้างขึ้นบริเวณใกล้เคียงกรุงเทพฯ เช่นนิคมอุตสาหกรรมแวนนคร นิคมอุตสาหกรรมชลบุรี
(โครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมท่าเรือใกล้ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นต้น) ในปัจจุบันนี้
นิคมอุตสาหกรรมนี้เพียงจะถูกสร้างขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกรุงเทพฯ เท่านั้นแต่ก็ยังมีนิคมอุตสาหกรรม
ที่ถูกสร้างขึ้นในภูมิภาคอื่นอีกด้วยเช่น ในภาคเหนือ ภาคอีสาน เป็นต้น

นิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูน ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ใน
จังหวัดลำพูนมีรายได้จากการเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรและอัตราการเจริญ
เติบโตทางเศรษฐกิจจึงต่ำโดยเฉลี่ยเมื่อวัดในระดับประเทศโดยรวม ยิ่งกว่านั้นอัตราการเจริญ
เติบโตทางเศรษฐกิจยังต่ำกว่าอัตราที่ได้ศึกษาในภาคเหนือ ในปี 2525 - 2530 อัตราการ
เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉลี่ยเป็น 5.62 % ของภาคเหนือเป็น 4.37% ต่อปีของ
ลำพูนมีเพียง 3.71% และในปี 2530 รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของประเทศเป็น 22,819 บาท
ของภาคเหนือเป็น 12,681 บาทต่อหัวของลำพูนมี 12,067 บาท⁽³⁾ จากสถานการณ์ดังกล่าว
ส่งผลให้ทราสารระดับสูงในจังหวัดลำพูนเล็งเห็นว่า นิคมอุตสาหกรรม น่าจะเอื้ออำนวยต่อ
การยกระดับรายได้ของประชากร และช่วยลดช่องว่างของประชากรด้วย อย่างไรก็ตาม ในแง่
ผลกระทบจากการมีนิคมอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมย่อมส่งผลกระทบต่อหมู่บ้าน
ที่ห่างไกลและด้านเสีย ทั้งผู้เขียนจะวิเคราะห์ และอธิบายการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านทุ่งฮ้าว
ตำบลศรีวิชัย จังหวัดลำพูน โดยจะชี้ให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือที่ความ
เกี่วกันกับปัจจัยภายนอกซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อหมู่บ้านอย่างไรบ้างทั้งนี้ เนื้อที่จะแสวงหาทางเลือก
การพัฒนาที่เหมาะสม

บทสรุป

1. ทฤษฎีการพัฒนาด้านสังคมโลกที่สาม
เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชนบทของประเทศโลกที่สาม อย่างเช่น หมู่บ้าน

(3) ข้อมูลประกอบการบรรยายของอาจารย์ เชื้ออง ชาตอิริษกุล ในงานเสวนา " อิทธิพลของ
การพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมต่อการพัฒนาหมู่บ้านในจังหวัดลำพูน " วันที่ 7 สิงหาคม 2532

ทุ่งยาว การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเพราะว่าปัจจัยภายนอกหมู่บ้านทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเร็วมากกว่าปัจจัยภายใน⁽⁴⁾ ปัจจัยภายนอกที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหมู่บ้านคือการแทรกซึมของลัทธิทุนนิยมการแทรกซึมของลัทธิทุนนิยมมี 2 ขั้นตอน กล่าวคือขั้นแรกเกิดจากการพัฒนาแบบอ้อมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าและในขั้นที่สองเป็นขั้นตอนที่ระบบขนส่งพัฒนาขึ้นและสัมพันธ์กับตลาดแรงงานอย่างไรก็ตามชาวบ้านต้องปฏิบัติตามข้อเสนอต่อการแทรกซึมของลัทธิทุนนิยม

ในกระบวนการของการแทรกซึมของลัทธิทุนนิยม สถานหมู่บ้านจะเริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ในระยะแรกเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนาซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎี 2 กลุ่มที่มีลักษณะขัดแย้งกัน ทฤษฎีในกลุ่มแรกคือทฤษฎีความทันสมัยซึ่งเน้นการสร้างความจริงเติบโตทางผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อันเป็นการจำลองแบบมาจากประเทศพัฒนาแล้วโดยใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าให้เป็นอุตสาหกรรม หากกลยุทธ์ทางการพัฒนา ตามทฤษฎีความทันสมัยเปรียบเหมือนดาบสองคมซึ่งทั้งผลิตและผลเสีย ในแง่ผลดีทำให้รายได้โดยเฉลี่ยโดยรวมของประชากรดีขึ้น ส่วนผลเสียคือทำให้ความไม่เสมอภาค (ช่องว่าง) หลายด้านเกิดขึ้นตลอดจนทำให้สภาพแวดล้อมเสียเป็นต้น ทฤษฎีในกลุ่มที่สองคือทฤษฎีพึ่งพิงและทฤษฎีระบบโลก ซึ่งตรงข้ามกับทฤษฎีความทันสมัยคนหลักการของทฤษฎีพึ่งพิงและทฤษฎีระบบโลกกล่าวว่า การแทรกซึมของลัทธิทุนนิยมหมายถึงมีการขูดรีดเกิดขึ้นโดยจักรกรทุนนิยมซึ่งถูกควบคุมโดยประเทศพัฒนาอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ฯลฯ ถ้าสภาพพึ่งพิงยังคงเป็นอยู่เช่นนี้ต่อไป สังคมโลกที่สามจะพัฒนาไม่ได้ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจึงหมายถึงการเกิดขึ้นของโครงสร้างความไม่เท่าเทียมกันในระบบโลก แม้กระทั่งในประเทศไทยความไม่เสมอภาคก็อาจจะขยายตัวขึ้น สภาพอย่างนี้จึงไม่ใช่การพัฒนาที่แท้จริง ทฤษฎีพึ่งพิงและทฤษฎีระบบโลกจึงเสนอวิธีแก้ไขปัญหานี้โดยการตัดความสัมพันธ์กับระบบโลก (ระบบทุนนิยม) เพื่อรักษาสภาพดั้งเดิมภายในชุมชน นักทฤษฎีพึ่งพิงและทฤษฎีระบบโลกมักหันเข้าหาระบบสังคมนิยม อย่างไรก็ตามวิธีตัดความสัมพันธ์จากระบบโลกยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะสำหรับชาวบ้านในชุมชนแล้ว ระบบสังคมนิยมไม่ใช่ระบบที่เหมาะสมกับชาวบ้านที่สุด ในทัศนะของผู้เขียน ทฤษฎีทั้ง 2 กลุ่ม มีจุดอ่อนมากเกินไปในการนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาหมู่บ้าน เนื่องจากไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาในหมู่บ้านตามความเป็นจริง แต่ในขณะที่การนำเสนอแนวคิดใหม่ เรียกว่า " ทางเลือกการพัฒนา " แนวความคิดนี้คือการประสานความคิดความร่วมมือกันทางด้านวิชาการและประสบการณ์ของชาวบ้านในการพัฒนา ผู้เสนอแนวความคิดนี้ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาแบบทุนนิยม (ตามทฤษฎีความทันสมัย) แต่ก็ปฏิเสธและไม่ยอมรับว่าสังคม

(4) ผู้เขียนเคยทำการวิจัย เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชนบทรอบเมืองเชียงใหม่ หลังจากวิเคราะห์ผลการวิจัยแล้ว ทัศนะของผู้เขียนตรงกับทัศนะของคณาธิการ เชียงกูล ที่อ้างไว้ใน วิทยากร เชียงกูล , การพัฒนาทุนนิยมในสังคมไทย---ศึกษากรณีสังคมเกษตรภาคกลาง น.ศ. 2503 - 2523 , กรุงเทพฯ , 2526

นิยมเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในการพัฒนา

ชาวบ้าน องค์การพัฒนาของเอกชน และนักวิชาการ ได้ร่วมมือกันแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาหมู่บ้านทุ่งยาวที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอก โดยจะวิเคราะห์และอธิบายเรื่องนี้ในลำดับต่อไป

2. ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

ตั้งที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ปัจจัยภายนอกทำให้หมู่บ้านทุ่งยาวกำลังเปลี่ยนแปลง เมื่อสภาพสถานการณ์ของหมู่บ้านทุ่งยาว ต้องพิจารณาไปไม่เพียงแต่ปัจจัยภายนอกเท่านั้น หากยังต้องพิจารณาถึงปัจจัยภายในอีกด้วย อันที่จริงแล้ว ปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลต่อหมู่บ้านทุ่งยาวอย่างมาก ส่วนปัจจัยภายใน เช่น ความพยายามพึ่งตนเองของชาวบ้านก็ไม่อาจถูกมองข้ามไปได้

ทฤษฎีความทันสมัย ทฤษฎีพึ่งพา และทฤษฎีระบบโลก ซึ่งได้เฝ้ามากล่าวในข้างต้นเน้นปัจจัยภายนอกมากกว่าปัจจัยภายใน หมายความว่าเฉพาะปัจจัยภายนอกเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยภายใน เพราะฉะนั้นปัจจัยภายในจึงไม่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ถึงกระนั้นก็ตามในความเป็นจริงแล้ว ปัจจัยภายในก็มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกันดังหมู่บ้านทุ่งยาวเป็นต้น

ชาวบ้านทุ่งยาวพยายามพึ่งตนเองมานานแล้ว เช่น การรักษาป่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การพัฒนาของเอกชน เช่น WCCARD เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ความพยายามพึ่งตนเองของชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่งยาว โดยอ้างว่าสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านกระเตื้องขึ้นจึงเป็นเพียงภาพลวงแห่งความสำเร็จในการพัฒนาพึ่งตนเอง ซึ่งอธิบายได้ว่า หมู่บ้านทุ่งยาวสามารถพัฒนาพึ่งตนเองได้โดยปัจจัยภายใน ส่วนการทำให้เป็นอุตสาหกรรมต้องอาศัยปัจจัยภายนอก ชาวบ้านบางคนมีความหวังเกรงว่าอิทธิพลจากนิคมอุตสาหกรรมจะทำให้ความพยายามพึ่งตนเองสูญสิ้นไปชาวบ้านอาจจะขายที่ดินไปเรื่อยๆ เพราะการแทรกซึมเข้ามาของอิทธิพลของนายทุน ความพยายามพึ่งตนเองของชาวบ้านจะสามารถต้านทานกระแสการไหลเข้ามาของปัจจัยภายนอกได้หรือไม่ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะไม่สามารถแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยภายในมีความสามารถต้านทานปัจจัยภายนอกได้อย่างไรและเพียงใด ทฤษฎีทางเลือกการพัฒนามีเกี่ยวข้องกับศักยภาพของปัจจัยภายในเพราะฉะนั้นการเลือกหมู่บ้านทุ่งยาวก็สมควรจะสร้างสรรค์ทฤษฎีทางเลือกขึ้นใหม่

การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูน

1. อุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูน

สัดส่วนผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูน มีอัตราค่อนข้างต่ำกว่าสัดส่วนผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ยในภาคเหนือและภายในประเทศไทย ปี 2530 โปรดดูตารางที่ 1 ประกอบในปี 2530 สัดส่วนผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทยมี 24.08 % ในภาคเหนือมี 8.22% ในจังหวัดลำพูนมีเพียง 2.87 %

โปรดดูตารางที่ 2 ประกอบในปี 2531 โรงงานทั้งหมดในจังหวัดลำพูนมีจำนวน 565 โรงงาน มีเงินลงทุนทั้งสิ้น 956.15 ล้านบาท การจ้างแรงงานมีจำนวน 5,520 คนจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว (308 ราย - 66.2 %) โรงงานแปรรูปยาสูบ (19 ราย - 4.1 %) และโรงงานที่ถลุงเหล็ก ได้แก่ โรงงานเครื่องไม้แกะสลัก (30 ราย - 6.5 %) โรงงานซ่อมรถยนต์ (15 ราย - 3.2 %) อุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้จังหวัดลำพูนเป็นอย่างมาก คือ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งอยู่ในจังหวัดจำนวน 2 ราย มีมูลค่าเป็นเงินประมาณปีละ 93 ล้านบาท สำหรับอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดลำพูนรองลงมา คือ อุตสาหกรรมโรงงานยาสูบซึ่งมีโรงงานอบยาสูบ ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูนจำนวน 5 โรงงาน

จากเอกสารการบรรยายสรุปเกี่ยวกับจังหวัดลำพูน ปี 2531^(๕) อุตสาหกรรมที่คาดว่าจะนำรายได้มาสู่จังหวัดลำพูน ได้แก่ อุตสาหกรรมแกะสลักไม้จามจุรี แต่เนื่องจากภาวะประกาศใช้พระราชบัญญัติปิดป่าตั้งแต่ปี 2532 อุตสาหกรรมแกะสลักไม้จามจุรีในอัตราที่ลดน้อยลงปัจจุบันนี้ นิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูน ได้ทำให้โครงสร้างทางอุตสาหกรรมแปรเปลี่ยนไป

2. นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคตั้งอยู่บนทางหลวงสายเอเชีย (เชียงใหม่ - ลำพูน) หลักกิโลเมตรที่ 69 - 70 จากจังหวัดลำปาง ๗ ตำบลมะเขื่อนแจ้ และตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 23 กิโลเมตรห่างจากตัวเมืองลำพูน 9 กิโลเมตร และห่างจากหมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประมาณ 15 - 20 กิโลเมตร นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเป็นโครงการที่จัดให้อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง มารวมกันเป็นกลุ่มในพื้นที่ 1,760 ไร่ โดยเริ่มก่อสร้างตั้งแต่เดือนเมษายน 2526 โครงการนี้ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ 23 เดือน และเมื่อก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยจะสามารถเป็นแหล่งรองรับคนงานได้ประมาณ 16,000 คน การก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยในปี 2531 และมีโรงงานอุตสาหกรรม เข้าเปิดดำเนินการ 4 โรงงานดังนี้^(๕)

1. โรงงานผลิตถุงมือหนัง บริษัททงมณี จำกัด
2. โรงงานผลิตอาหารสัตว์ (บริษัทเจษฎ์กิจอุตสาหกรรม จำกัด)
3. โรงงานผลิตแปรงเสริมสวย (บริษัทเพชรเคอวิคมาสุโด คอยเปอร์เรชั่น)
4. โรงงานผลิตน้ำส้วมรส (บริษัทไทย นุตวิรุช จำกัด)

(๕) สักถังงานจังหวัดลำพูน, บรรยายสรุปจังหวัดลำพูน 2531 (เอกสารโรเนียว)

(๕) เรื่องเดียวกัน หน้า 21

โปรดดูตารางที่ 3 ประกอบเกาะทั้งถึงปัจจุบันการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมมี 50 โครงการ โครงการของประเทศไทยมี 19 โครงการ (38 %) ของประเทศญี่ปุ่นมี 17 โครงการ (34 %) พื้นที่โครงการของประเทศญี่ปุ่นเป็น 358.13 ไร่ (57.17 %) ของประเทศไทย เป็น 146.34 ไร่ (23.18 %) ขนาดของการลงทุนแต่ละโครงการของประเทศไทยมีขนาดใหญ่กว่าขนาดของการลงทุนแต่ละโครงการของประเทศไทย

โปรดดูตารางที่ 4 ประกอบ ประเภทของอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมี ดังต่อไปนี้ โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 35 โรงงาน แบ่งเป็นอุตสาหกรรมประเภทอิเล็กทรอนิกส์ 8 ราย (22.9 %) สิ่งทอ 7 ราย (20.6 %) และรูปปั้นผลเกษตร 6 ราย (17.6 %)

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือมีลักษณะต่างกับมากกับอุตสาหกรรมดั้งเดิมในจังหวัดลำพูน อุตสาหกรรมดั้งเดิมใช้วัตถุดิบในภาคเหนือ เพราะฉะนั้นโรงงานส่วนใหญ่จึงเป็นโรงงานแปรรูป ผลผลิต ส่วนนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือนอกจากจะใช้วัตถุดิบในภาคเหนือแล้ว นายทุนในนิคม อุตสาหกรรมภาคเหนือยังต้องการใช้แรงงานราคาถูกในภาคเหนือเป็นจำนวนมากผลิตสินค้าเพื่อการ ส่งออกอีกด้วย

ชาวลำพูนอาจจะได้รับประโยชน์จากนิคมอุตสาหกรรม 3 ประการดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบป้อนโรงงาน
2. การจ้างแรงงาน
3. การถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยเฉพาะการสร้างงานในชนบททำให้รายได้โดยเฉลี่ยต่อหัว

ของชาวลำพูนดีขึ้น

แต่ชาวลำพูนต้องยอมรับ ผลเสียที่จะเกิดขึ้นด้วย ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในบทต่อไป

ตารางที่ 1

สัดส่วนผลิตภัณฑ์

สาขาการผลิต	ประเทศ	ภาคเหนือ	ลำพูน
เกษตร	15.95	30.46	31.52
อุตสาหกรรม	24.08	8.22	2.87
เหมืองแร่	3.07	6.87	14.83
บริการ	13.78	14.27	12.05
การค้าส่งสินค้าปลีก	15.79	9.53	8.82
อื่น ๆ	27.34	30.8	26.91
รวม	100	100	100

หมายเหตุ ข้อมูลประกอบการบรรยายของอาจารย์ เชื้อง ชาดิวิยะกุล
ในการเสวนา " อิทธิพลของการพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมต่อการพัฒนาชุมชนบ้าน
ในจังหวัดลำพูน "
วันที่ 7 สิงหาคม 2532 ณ ห้องประชุมวิทยาลัยเทคนิค ลำพูน

ตารางที่ 2 จำนวนโรงงานที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ตั้งขึ้นในปี 2530 , 2531
ประเภทโรงงาน ตั้งขึ้นปี 30 ตั้งขึ้นปี 31 จำนวนโรงงานตั้งปี 2531

			จำนวน (โรง)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน
1. เม็โใบยาสูบ	1	1	19	52.41	479
2. อบโใบยาสูบ	-	-	5	696	2619
3. สีข้าว	20	30	308	40.39	430
4. น้ำแข็ง	-	-	5	17.15	29
5. ทำเส้นก๋วยเตี๋ยว	-	-	6	2.83	11
6. อาหารสัตว์	-	-	2	69.25	103
7. ซอยไม้/เลื่อยไม้	-	-	7	12.29	323
8. กลึงโลหะ/เชื่อมโลหะ	-	-	11	3.05	43
9. โครงเหล็ก/เหล็กตัด	-	-	9	2.31	55
10. ผลิตอิฐ	-	-	11	3.3	131
11. ผลิตมันท์คอนกรีต	-	-	4	7.64	10
12. ทำไม้ปาเก้	-	-	7	8.22	103
13. ทำเครื่องเรือน	-	-	5	1.52	40
14. ทำไม้อัด	-	-	1	3.77	53
15. เครื่องไม้/แกะสลัก	5	19	30	5.59	538
16. ทำหมวก	-	-	3	0.38	41
17. ทำตุ๊กตาผ้า	-	-	1	0.47	35
18. ทอผ้าด้วยมือ	-	-	2	2.19	46
19. ดอกไม้ประดิษฐ์	-	-	1	1.52	52
20. ซ่อมรถยนต์	2	2	15	1.72	54
21. โป๊กิม/ซ่อมยัคน	-	-	2	15.9	80
22. อื่น ๆ	-	1	11	8.57	147
รวม	28	53	465	956.15	5,520

หมายเหตุ ข้อมูลจากแหล่งเดียวกับตารางที่ 1

Kan phicharana thang luak kan phatthana
samrab prathet thai : Noriyuki Suzuki

ตารางที่ ๑

ประเทศ	จำนวนโรงงานตามผู้ถือหุ้น		% ของที่ขายได้
	จำนวนโรงงาน	เนื้อที่ (ไร่)	
ไทย	19	116.34	23.48
ญี่ปุ่น	17	358.19	57.47
ไทย - ชาวอื่น	4	63	10.11
ออสเตรเลีย	1	7	1.12
สวิส	2	11.7	1.88
อิสราเอล	1	3.7	0.59
อเมริกา	1	5.6	0.90
ญี่ปุ่น/อเมริกา	1	3.4	0.54
ไต้หวัน	3	18.3	2.94
ฝรั่งเศส	1	6	0.96
รวม	50	623.23	100.00

หมายเหตุ ข้อมูลจากแห่งเดียวกับตารางที่ 1

ตารางที่ 1

การจัดประเภทอุตสาหกรรม ในเขตอุตสาหกรรมส่งออก

ประเภทโรงงาน	จำนวนโรงงาน	สัดส่วน
อิเล็กทรอนิกส์	8	22.9
สิ่งทอ	7	20.6
แปรรูปพืชผลเกษตร	6	17.6
อุปกรณ์ต่าง	3	8.8
เฟอร์นิเจอร์	2	5.9
ถุงมือ	2	5.9
อื่น ๆ	7	20.6
รวม	35	100.0

หมายเหตุ ข้อมูลจากแห่งเดียวกับตารางที่ 1

การพัฒนาตนเองของท่ามกลางกระแสการไหลมาสู่เศรษ

1) การพัฒนาตนเองในหมู่บ้านทุ่งยาว

รูปแบบของการพัฒนาตนเองของชาวบ้านได้แก่ การร่วมมือกันในการดูแลรักษาป่าซึ่งได้ฝังอยู่ในจิตวิญญาณของชาวบ้านทุ่งยาวไปแล้ว นอกจากนี้ NGO และเจตนาของรัฐได้ให้การสนับสนุน โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาและคำแนะนำทำนั้น ขณะเดียวกันอาจารย์หลายท่านในมหาวิทยาลัยได้นำทิศทางที่เหมาะสมในการพัฒนาโดยอาศัยผลงานการวิจัยเป็นหลัก รวมทั้งผู้ใหญ่บ้านผู้เป็นผู้นำของฝ่ายชาวบ้าน ครู และ พระ ทั้งสามฝ่ายรวมประสานกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อเข้ามามีบทบาทในการชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมให้แก่ ชาวบ้าน

ผู้ใหญ่บ้านเล็งผลในการพัฒนาของหมู่บ้าน จึงจัดแบ่ง กลุ่มเป็น 2 ประเภท โดยให้สมาชิกในกลุ่ม เลือกตั้งผู้นำกลุ่ม โดยตนเอง เพื่อรับผิดชอบบทบาทอันสำคัญดังกล่าว ประเภทแรก ปฏิบัติตามคำแนะนำของกระทรวงมหาดไทยโดยแบ่งเขตในหมู่บ้านเป็น 11 เขต ⁽⁷⁾ ในแต่ละเขต มีผู้นำของเขต 1 คน ประเภทที่ 2 จัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้เลี้ยงหมู กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรม กลุ่มรักษาป่า เป็นต้น ตามคำแนะนำของ NGO ผู้ใหญ่บ้านได้กล่าวกับผู้เขียนว่า " การพัฒนาตนเองก็คือ การมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมดีกว่า แม้ว่าจะเพียงน้อยนิด หากต้องตั้งอยู่เบื้องหลังของตนเอง ผมเชื่อมั่นว่า โครงการดังกล่าวนี้จะทำให้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น " ท่านมหาสุจนัน เจ้าอาวาสวัดทุ่งยาว ปัจจุบันอายุ 31 ปี เกิดที่ทุ่งยาว ออกบวชชลาภย ได้รับภาสวาศัตรเมื่ออายุได้ 13 ปีก็ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ท่านมหาสุจนันได้กล่าวว่า " บทบาทของพระในการพัฒนาได้แก่ ด้านการสั่งสอนศีลธรรมเพื่อยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น แม้ว่าสภาวะของโครงการจะพิเศษเพียงใด หากคนยังมีโลกะจริตแล้วย่อมไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้องแน่ ผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือคงจะเป็นดังที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าจะมีข้อดีอยู่ในการก่อให้เกิดแหล่งงานสำหรับคนหนุ่มสาว ทว่าลักษณะวิถีโคตนิยมก็จะขยายวงกว้างออกไป คนจะแข่งขันแข่งกันเพื่อซื้อสินค้าจนกระทั่งยอมขายที่ดินเพื่อบริโภคสินค้าในที่สุด ข้อเสียเช่นนี้ย่อมจางจางไปได้ ภายใต้อการเปลี่ยนแปลงในสังคมเช่นนี้ เราจะรักษาความสงบแห่งจิตใจได้อย่างไร นั่นเป็นหัวใจของการพัฒนาแท้ทั้งจริง "

บทบาทของครูก็สำคัญ ครูควรอบรมสั่งสอนให้เด็ก ๆตระหนักถึงความจำเป็นของการรักษาป่าและการพัฒนาตนเอง ในสมัยก่อน เรื่องการอบรมทางด้านศีลธรรมจรรยาหรือการขัดเกลาจิตใจถือว่าเป็นบทบาทของพระแต่ครุณั้มีอิทธิพลต่อเด็กมากยิ่งขึ้นกว่าพระในปัจจุบัน ดังนั้น ชาวบ้าน

⁽⁷⁾ การแบ่งเขตหมู่บ้านจะแบ่งเป็น " ปีก " โดยปีกหนึ่งจะประกอบไปด้วยครอบครัวประมาณ 20 ครอบครัว " เขต " กับ " ปีก " มีความหมายเหมือนกัน แต่คำว่า " ปีก " เป็นคำที่ใช้เรียกคำว่า " เขต " ในภาคเหนือ

ทุ่งซาจึงลงมือปฏิบัติภารกิจเพื่อความสำเร็จในการพัฒนาการพึ่งตนเองเป็นกิจสลับ จนกระทั่งบทบาทในการดูแลรักษาและภารกิจกรรมของกลุ่ต่าง ๆ ในหมู่บ้านได้รับการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ เพิ่มพูนความมั่นใจยิ่ง ๆ ขึ้นไปแก่ชาวบ้านทุ่งซา นอกจากนี้แล้ว กิจกรรมกลุ่มแต่ละกลุ่มได้เพิ่มพูนรายได้ให้แก่ชาวบ้านทุ่งซา เพื่อความมั่นคงในชีวิตนี้เอง กิจกรรมต่าง ๆ กลายเป็นกิจวัตรประจำวันของชาวบ้านในที่สุด อย่างไรก็ตาม ช่างขึ้นไร้ที่คนถือครองก็ยังมีได้รับผลบวหรือประโยชน์เพียงเล็กน้อย จากโครงการพัฒนาในหมู่บ้านเมื่อเปรียบเทียบกับช่างที่ขึ้นไร้ที่คนถือครอง จนกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ค้างอยู่แต่การบุกเบิกเปิดตลาดโดยตนเอง เพื่อขจัดปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางโดยกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรม กลุ่มเป็ชดอกซึ่งได้เผยแพร่วิธีการทำเป็ชดอกให้แก่ชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในระดับหนึ่ง แก่กลุ่มต่าง ๆ นั้นเองถึงแม้จะไม่เป็ชประโยชน์อันสูงสุดก็ตาม

2) ผลกระทบจากการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

การแทรกซึมของลัทธิทุนนิยม เช่น การนำเข้าสินค้าสมัยใหม่ กระตุ้นความต้องการของชาวบ้านให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นชาวบ้านต้องการเงินเพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าสมัยใหม่ เช่น รถยนต์ วิทยุ โทรทัศน์ และโทรทัศน์ เป็นต้น แต่ราคาของผลิตผลทางเกษตรกรรมค่อนข้างถูกกว่าสินค้าสมัยใหม่มาก ในหมู่บ้านนี้ซึ่งประชากรมาก แรงงานก็มีมากเกิดความจำเป็น เพราะฉะนั้นถ้ามีโอกาสทำงาน ชาวบ้านมักจะนิยมหารายได้เสริม ในสมัยก่อนชาวบ้านจะหาทางออกโดยการไปทำงานต่างถิ่นชั่วคราว แต่ในปัจจุบันนี้การเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมทำให้สถานการณ์ดังกล่าวเปลี่ยนไป สำหรับชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่งซา เรื่องที่น่าสนใจมากที่สุดคือการได้รับอิทธิพลจากการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ปัจจุบันนี้มีชาวทุ่งซาซึ่งทำงานอยู่ที่นิคมอุตสาหกรรมแล้ว และจำนวนกำลังเพิ่มขึ้น แต่หลังจากเวลา 1 - 2 ปี ที่โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือเพิ่มขึ้น เป็นที่คาดหวังว่าคนที่ไปทำงานที่นิคมอุตสาหกรรมจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้จะมีบริการรถสองแถวที่ใช้เดินทางเข้าไปในตัวเมืองลำพูน วันละสองเที่ยว แต่ก็ไม่มีบริการคมนาคมประเภทรถสองแถวประจำทางอย่างเพียงพอ ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงเดินทางไปทำงานโดยรถจักรยานยนต์ และคนส่วนหนึ่งเดินทางโดยใช้บริการรถรับส่งโดยบริษัทในนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งต้องจ่ายค่าโดยสารวันละ 5 บาท ส่วนการไปทำงานในต่างถิ่นอย่างชั่วคราวก็มีเช่นเดียวกับแต่มีจำนวนลดลงเพราะมีโอกาสหางานทำได้ในบริเวณหมู่บ้าน และความพยายามพึ่งตนเองเพื่อการพัฒนา ก็สร้างความเป็นไปได้ที่จะหางานทำในหมู่บ้านของตนเองได้ ในอีกด้าน มีแรงงาน จากหมู่บ้านทุ่งซาเพียง 2 - 3 คนที่ไปทำงานอยู่ในต่างถิ่นอย่างชั่วคราว โดยทำงานเป็นช่างไม้ ที่จังหวัดตรังและสงขลา

ชาวบ้านทุ่งซาส่วนใหญ่ มีความคาดหวังต่อนิคมอุตสาหกรรมมาก เพราะช่วยสร้างโอกาสในการทำงานให้กับพวกตน แต่ชาวทุ่งซาส่วนหนึ่งมีความกังวลว่า การสร้างนิคมอุตสาหกรรมทำ

ให้เกียรติยศเสีย เช่น นอนภาวะเกินขีด ความเสื่อมโทรมทางจิตใจของชาวบ้าน เป็นต้น การลงทุนที่หมดผลสาหัสกรณ ทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นเรื่อย ๆ ประมาณ 10 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับ 2 - 3 ปีก่อน ปัจจุบันที่ดินมีราคาไ้ละหลายแสนบาท ชาวบ้านที่ถือกรรมสิทธิ์การทางด้านวัตถุประสงค์บ่งว่า ผาขอมและภคกัการขายที่ดินเมื่อได้ ได้มาซึ่งเงินเพื่อซื้อสินค้าที่ต้องการ และชาวบ้านที่มิหาระห์เงินอาจยอมขายที่ดินด้วยในอนาคค

3) การเปรียบเทียบกัการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมในหมู่บ้านของประเทศไทย

ในอดีตการเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านในประเทศไทย ด้ขึ้นด้เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างสมบูรณ์ การนิยามาประสพการณ์ของการพัฒนาของประเทศไทยจึงมีประโยชน์สำหรับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต การเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมทำให้ผู้ประกอบการมลดลงไปจกัผู้กัเกษตรกรในประเทศไทยไม่ถึง 10 % และเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีอาชีพของด้วย

มองในแง่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรม ทำให้สภาพชีวิตในหมู่บ้านในประเทศไทย ด้ขึ้นด้จากสถานศึกษาในประเทศไทย สภาพชีวิตในหมู่บ้านด้มากกว่าในเมือง เช่น ประชาชนในหมู่บ้านที่มีอยู่อาศัยที่มีสภาพด้กว่าคนในเมืองและวิทาณะ เช่น รถยนต์ มากกว่าคนในเมือง อย่างไรกัตาม ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมชนบทในประเทศไทยเกิดจากความแตกต่างในมารถือครองที่ดิน เป็นสาเหตุด้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมทำให้เกิดผลเสียสองประการต่อหมู่บ้านในประเทศไทย ด้ขึ้นด้ขึ้น ประการแรกคือ ความสามัคคีในชุมชนลดลงเพราะคนเล้าวมใหญ่จะเลิกอาชีพการทาณา ทำให้ประเพณีการลงชกัเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประเพณีที่เข้มและส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี และความช่วยเหลือกัน ในชุมชนด้หมดสิ้นไป ประการที่สองก็คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสำคัญที่ไ้ นิยมประกอบการเกษตร โดยเจเนาคงกลุ่มสาว เพราะฉะนั้น จึงเกิดปัญหาเรื่องการขาดแคลนคนสืบทอดอาชีพเกษตรกรในหมู่บ้าน เพราะผู้หญิงในท้องถิ่นไ้ต้องการเป็นลูกสะไ้กับชาวนักต่อไป

จากประสพการณ์การเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมกัการผลิตที่ประเทศไทย ทำให้เกิดข้อควรตระหนักได้ว่า อิทธิพลจากภายนอกย่อมส่งผลกระทบต่อชนบทอย่างแน่นอน สำหรับประเทศไทยในสภาพเบื้องต้นดังกล่าวนี้ ชาวบ้านทุ่งชาวจะมีปฏิริยาต่อสภาวการณ์ดังกล่าวในอนาคตในทิศทางใด (ชาวบ้านในประเทศไทยที่สาม โดยส่วนใหญ่ก็มีปฏิริยาในหน่ต่อภาวะการณ์เช่นนี้ ค่างมีคากหลีกเลี่ยงได้) ถึงแม้ว่าชาวบ้านทุ่งชาวยังคงรักษาความเป็นเอกเทศได้จนจบปัจจุบันนี้ การดำรงความเป็นเอกเทศยังคงเป็นไปได้หรือไม่ในอนาคต

4) การวิเคราะห์และข้อสรุปจากการวิเคราะห์

การวิจัยเมื่อเดือนตุลาคม ปี 1989 (โดยสุ่มตัวอย่าง 50 ครัวเรือน จาก 240 ครัว

เรือน) การดำรงชีพของชาวบ้านทุ่งยาว ได้พึ่งพารายได้นอกภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลปรากฏว่า ชาวบ้านทุ่งยาวพึ่งพารายได้นอกหมู่บ้าน เช่น การพึ่งพารายได้จากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

ชาวบ้านจำนวน 15 ครัวเรือนจาก 50 ครัวเรือนประกอบอาชีพการเกษตร และครัวเรือนจำนวน 12 ครัวเรือนมีรายได้นอกภาคการเกษตร ผู้มีรายได้จากการเกษตรเพียงอย่างเดียวมีเพียง 3 ครัวเรือน ครัวเรือนที่พึ่งพารายได้นอกภาคการเกษตรมี 5 ครัวเรือน ครัวเรือน 38 ครัวเรือนมีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่ารายได้จากเกษตรกรรม ^(๑)

การพึ่งพารายได้นอกภาคการเกษตรยังผลให้ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านทุ่งยาวค่อย ๆ ดีขึ้น ครัวเรือน 6 ครัวเรือนจาก 50 ครัวเรือนมีรถยนต์ 28 ครัวเรือน มีรถจักรยานยนต์ 19 ครัวเรือน มีทีวีสี และ ทีวีขาวดำอย่างละ 19 ครัวเรือน มีตู้เย็น 22 ครัวเรือน

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอาชีพ ปรากฏชัดในหมู่คนหนุ่มสาว คนหนุ่มสาวโดยส่วนมากไปทำงานประจำในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและในตัวเมืองลำพูน โดยรถจักรยานยนต์บ้างไปทำงานประจำในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ถึงแม้ว่านิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือได้เริ่มดำเนินการแบ่งบางส่วนเท่านั้น ความแตกต่างอย่างเด่นชัดระหว่างบุคคลที่มีโอกาสมีรายได้ในรูปแบบของเงินตรา ก็บุคคลที่ไม่มีโอกาสดังกล่าวขยายตัวขึ้น

จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ ได้นำมาสู่การสัมภาษณ์ นำโดย รศ. สุวิชัย หวันแก้ว ในหัวข้อเรื่อง " โทศเนมิคส์ ท้องถิ่นได้อย่างไร : กรณีชาวบ้านกับการรักษาป่าที่ลำพูน " เมื่อวันที่ 22 กันยายน 1989 ณ จุดกลางกรมมหาวิทยาลัย ผู้เขียนได้ตั้งปัญหาถามชาวบ้านทุ่งยาวความว่า " สำหรับชาวบ้านเสารัตตะนั้งจริงของการพัฒนาฝั่งตนเองคือ อะไร เพราะในความเป็นจริงแล้วชาวบ้านพึ่งพารายได้จากภายนอกและคาดหวังว่าจะมีนิคมอุตสาหกรรมมาตั้งในบริเวณหมู่บ้านของตนเองจะได้มีงานทำ ถ้าสถานการณ์เป็นเช่นนี้แล้ว การพัฒนาฝั่งตนเองจะประสบความสำเร็จได้อย่างไร " ชาวบ้านทุ่งยาวตอบว่า " ชาวบ้านพยายามจะดำรงชีพด้วยรายได้ภายในหมู่บ้านเท่านั้น หากยังไม่ประสบผลสำเร็จคนหนุ่มสาวจึงมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องไปทำงานภายนอก " ชาวบ้านได้กล่าวว่า " อีตึงลจากภายนอกไม่ใช่สิ่งเลวร้ายไปทั้งหมด สิ่งที่เหมาะสมก็ควรรับเข้ามาสิ่งที่สมควรปฏิเสธก็ต้องปฏิเสธ โดยปราศจากอคติ "

ลักษณะของสถานการณ์เช่นนี้ หมายความว่าอย่างไร การพึ่งพาตนเองของชาวบ้านก็ต้องเป็นไปตามกระแส การพัฒนาเพื่อเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างนี้หรือ ความสงสัย ต่อประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ฝังอยู่ในสมองของผู้เขียนเสมอ

บทบท อาจกล่าวได้ว่า เป็นชุมชนหนึ่งที่ปฏิบัติวิธาคู่การเปลี่ยนแปลงภายนอก หรือกระแส

(๑) ใน 12 ครัวเรือนเป็นครัวเรือนที่พารายได้จาก 2 แห่ง คือ รายได้นอกภาคการเกษตรและรายได้ออกภาคการเกษตร 4 ครัวเรือน พารายได้นอกภาคการเกษตรโดยทำเป็ยตอกเท่านั้น อีก 38 ครัวเรือน ส่วนมากพารายได้โดยประกอบอาชีพค้าขายหรือขายแรงงานซึ่งไม่อยู่ในภาคเกษตร

แทรกซึมของทุนนิยมอย่างไร ท่ามกลางกระแสที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จึงต้องเสนอแนะแนวทางอันเหมาะสม ตั้งแต่ขณะนั้นเมื่อพิจารณาถึง " ทางเลือกการพัฒนา " การพึ่งตนเองของชาวนาเป็น เรื่องจำเป็นที่ไม่ต้องสงสัย แต่สิ่งที่สำคัญมากที่สุดก็คือ ความสัมพันธ์กับภายนอก

ในการสัมมนาเรื่อง " การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท " จัดโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 เดือนธันวาคม พิจารณาเฉพาะ"การพัฒนาที่คนพึ่งตนเอง " ได้รับอิทธิพลสืบเนื่องมาจากภายนอกมาจากการพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ตลอดจนความสัมพันธ์กับภายนอก เป็นประเด็นสำคัญ อย่างไรก็ตามกระแสหลักไม่ยอมรับการตัดความสัมพันธ์กับภายนอก หากต้องข้อมาว่าแนวคิด ในการปรับตัวอย่างเหมาะสมเป็นประเด็นสำคัญที่สุด

การปรับตัว เข้ากับการเปลี่ยนแปลงภายนอกมี โอกาสประสบความสำเร็จ หรือการยอมรับทุนนิยม ทำมาเป็นการรับรองความสะดวกอันเนื่องมาจากตัวสินค้าตลอดจนการผลิตเพื่อสนองต่อตลาดทุนนิยม และการเพิ่มรายได้ ข้อด้อยของลัทธิทุนนิยม คือ การทำลายสิ่งแวดล้อม และการทำให้ชาวนาสู้เสียชีวิตกันโดยปราศจากการป้องกัน เฉพาะความหมายดังกล่าว " การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง " ก่อให้เกิดความสำเร็วจนในขั้นหลังแต่ความสำนึกของชาวบ้านเปลี่ยนไปแล้วอย่างมั่นคง คนกลุ่มสาวห่างเหินจากการเกษตรจนถูกดูดซับไปโดยตลาดแรงงานภายนอก ดังที่ท่านมหาสุทนต์ได้สังเกตเห็นกับวิถีของการขยายตัวของลัทธิบริโภคนิยม มีอาภุชเฐียรได้ว่า ในที่สุดการพัฒนาพึ่งตนเองอาจจะไม่สำเร็จหากพึ่งพาระบบเศรษฐกิจโลกและ ลัทธิทุนนิยม ในท่ามกลางกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม " แนวทางเลือกการพัฒนา"เช่น" การพึ่งตนเอง"ดังกล่าวจึงเป็นหลักปรัชญาสำคัญที่จำเป็นต้องนำมาใช้สนับสนุนแนวคิดข้างต้น

ในการสัมมนาถึง " แนวทางเลือกการพัฒนา " ความสัมพันธ์กับภายนอกแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด แนวคิดแรก ตัดความสัมพันธ์กับลัทธิทุนนิยม แนวคิดที่สอง อยู่ร่วมกับลัทธิทุนนิยม อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการใดก็ไม่ยอมรับการแทรกซึมและอิทธิพลของลัทธิทุนนิยมทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกทั้งหมด กล่าวได้ว่ากาหลุดพ้นจากการครอบงำของลัทธิทุนนิยมจะหลุดพ้นได้ อย่างไรก็ตามการจัดตั้งแนวทางพึ่งตนเองได้หรือเปล่านั้นจะเป็นปัญหาที่สำคัญทีเดียว เกี่ยวกับการปลดปล่อยจากลัทธิทุนนิยม พุทธเศรษฐศาสตร์ ได้เสนอแนะแนวทางการปลดปล่อยไว้แนวทางหนึ่งก็คือดังกล่าว ได้รับอิทธิพลจากนักทฤษฎีต่าง ๆ แต่อิทธิพลหลักนั้นได้รับมาจาก Sarvodaya movement. ในประเทศศรีลังกา และจากปรัชญาของ Schumacher " Small is beautiful " ประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองพุทธศาสนา จึงอาจจะพัฒนาขึ้น เรื่อง ๆ โดยอาศัยแนวทางดังกล่าว

พุทธเศรษฐศาสตร์กล่าวว่าลัทธิทุนนิยมกระตุ้นโลกะจริตของมนุษย์ และลัทธิบริโภคนิยมทำให้จิตใจของบุคคลที่แสวงหากำไรเสื่อมทรามลงในสังคมบริโภคนิยมเต็มรูป สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย มรรควิธีแห่งการหลุดพ้นจากการครอบงำของลัทธิทุนนิยม คือจะยับยั้งโลกะจริตของมนุษย์อย่างไร ภาวคฤสัทธิโลกะจริตแท้แท้คือ ความสันโดษ (ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่) หากมีความสันโดษก็จะยับยั้งโลกะจริตได้และจะเป็นสิ่งกีดขวาง ลัทธิทุนนิยมยึดกระตุ้นโลกะจริตของมนุษย์ได้เช่นเดียว

กับการจัดตั้งระบบเศรษฐกิจสังคมเชิงพุทธศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ (๑)

ในปัจจุบัน " การพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง " ของประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนามาถึงระดับดังกล่าว อย่างไรก็ตามถ้าไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้ แสดงว่ายังไม่ได้หลุดพ้นจากระบบทุนนิยมหรือยังคงอยู่ตัวกับระบบทุนนิยม จึงสรุปได้ว่ายังไม่ถึงขั้นบ้านที่พึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

" การพัฒนาในประเทศไทย หรือการพัฒนาหมู่บ้านนั้น ควรมาจากชาวบ้านหรือคนในท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่มและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การพัฒนาไม่ควรได้รับการผลักดันมาจากรัฐบาล NGO หรือ นักวิจัยเพียงอย่างเดียว " ดังมีประเด็นที่ปรากฏชัดเจนดังที่ รศ. สุริชัย ได้กล่าวไว้ในภาสารัมมณา ทิศทางในปัจจุบัณของ " แนวทางการเลือกการพัฒนา " ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปฏิบัติศาสตร์ภายนอกหรือลัทธิทุนนิยมจะเป็นอย่างไร ชาวเราจะทำอย่างไรแน่แท้ " การพึ่งตนเอง " จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ยังคงค้างอยู่

(๑) จากแนวความคิด เรื่องพุทธเศรษฐศาสตร์ที่อ้างใน

ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับสันติสุขของสังคมไทย, กรุงเทพฯ, 2532

เว็ทท่า เกียมพงษ์สำนัต์, ปรัชญาสีเขียวและนิเวศเศรษฐศาสตร์, บทความอภิปราย,

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2532